

קל בית שמועות הלכה - פרק ה' מלא

אוצר החכמה

פרק ה'

שמועות הלכה שנשמעו מפי רבינו הגדול הנאון האמיתי
רבי מענדל אטיק שליט"א
ראש ישיבת ארץ צבי - עיה"ק ירושלים תובב"א

קידושא רבא - ברכת הנהנין

(א) שמעתי מרבינו הגדול הגר"מ אטיק שליט"א דדעת מרן הגרי"ז הלוי זלל"ה מדינא, דבקידושא רבא אין השומעים יוצאים יד"ח אא"כ טועמים מן הכוס, ומה"ט שנת' דכל עיקרה אינה אלא ברכת הנהנין, וברכת הנהנין א"א שיצא אא"כ טועם השומע ממנו"י עכד"ק.

אוצר החכמה

קידושא רבא - כשמועם השומע ממין אחר

(ב) ישל"ע לדברי מרן הגרי"ז הלוי זלל"ה דטעימה בקידושא רבא מעכבת, מהו דינו של זה שקידש קידושא רבא על השכר דברכתו שהכל, ושמע חבירו וביקש לצאת הימנו יד"ח קידוש, אבל במקום שיטעום מן השכר, אכל מעט דגים וכדו' שברכתו שהכל, האם יצא יד"ח או לא. דאי נימא דלא בעינן אלא דתחול אצלו ברכתו עי"ז שיאכל או ישתה שום דבר כדוגמת ברכת המקדש, הרי ה"נ שפיר יצא יד"ח כיון דאכל מידי דומיא דברכה שבירך המקדש, אבל יותר מסתברים הדברים דלא יצא יד"ח בכה"ג, ומשום דלא סגי מה שישמע הברכה גרידא, אלא בעי' שתהא טעימתו כעין טעימת המקדש, והיינו דאז תהא חשובה שמיעתו שיצא יד"ח בברכת המקדש.

כו. והוא דלא כמו שראיתי כמה ספרים שכתבו דסברת הגרי"ז הי' מחמת דמצות קידוש היום הוא לקבוע על היין [דכבר נתבאר בפנים (סימן נ"ח סקט"ו)] דעיקר בידונו הוא דעיקר מצות קידוש היום הוא הברכה וכמ"ש הנצי"ב בהעמק שאלה], אלא כמשנ"ת הכא דמדין ברכת הנהנין הוא דאתא, דל"ש לצאת יד"ח אם אינו טועם וכד' רבינו הגרמ"א שליט"א [וכ"כ בתשובות והנהגות (ח"א סי' כס"ה, ח"ב סי' ע"ו) ובברכת אברהם (פסחים ק"א א') בביאור דברי הגרי"ז זלל"ה כשנ"ת], ודו"ק.

בית שמועות הלכה - פרק ה' מלא קלא

והצעתי הדברים קמי' דרבינו הגר"מ אטיק שליט"א, ואמר בפשיטות דלא יצא בכה"ג יד"ח קידוש^ז.

קידוש הלילה - שמיעה בלא טעימה

(ג) לפי"ד מרן הגרי"ז זלל"ה דבקידושא רבא א"א לצאת יד"ח הברכה אלא בטעימה, האם האי דינא קיימא אף בקידוש הלילה ובהבדלה או לא. והצעתי הדברים קמי' דרבינו הגר"מ אטיק שליט"א, ואמר שספק נכבד הוא זה ויש להתיישב בדבר^ח.

הבדלה - בלא שמיעת בפה"ג

(ד) שמעתי מרבינו הגדול הגר"מ אטיק שליט"א שהי' נוכח פ"א בעת שהבדיל מרן הגרי"ז הלוי זלל"ה על הכוס, ונכנס א' לאחר שכבר בירך בפה"ג, והורה הגרי"ז דיצא יד"ח, דאין ברכת בפה"ג מעכבת. והוא מבואר בדברי המג"א דלפנינו לדעת רוב הפוסקים כאמור^ט.

טעה השמש ובירך על הדלקת נרות חנוכה דביהכנ"ס ביום

(ה) מעשה עובדא הכי הויא בימי החנוכה, דשמש בית הכנסת בא להדליק נרות בשחרית כמו שנהגו להדליק בביהכנ"ס אף בשחרית, ובטעות התחיל לברך על הדלקתו, ומיד העירו לו על טעותו, ובתוך כדי כך סיים ברכתו על הציצית, ובא דבר השאלה קמי' דרבינו הגדול הגר"מ אטיק שליט"א, ואמר דודאי לא יצאל, והעירו לו מד' הארצות החיים המובא במשנ"ב ומתחילה אף בזה צידד דלא יצא, ומיהו אף לאחר שהראו לו בד' המשנ"ב (סי' ח' ס"ק מ"א) דפסק בד' הארצה"ח (סי' ח' לז הארץ סט"ז) ועדיין אמר שחלוק הדבר, ובכה"ג מסתברא דלא יצאל ודו"ק^{לב}.

כז. וע"ע להלן (סי' נ"ח ס"ק י"ח) מש"כ לבאר לפ"ז דברי מרן הגרי"ז זלל"ה.

כח. ועי' להלן (סימן נ"ח ס"ק כ"ז) ובהערות שם משנ"ת בזה בס"ד.

כט. אמנם יש כאן מקום עיון, דבד' המג"א משמע דהא מיהא כאשר שומע ברכת בפה"ג, הרי הוא יוצא בה אע"ג דאין טועם הימנו, ומהכא הוכחנו בפנים (סי' נ"ח ס"ק כ"ז) דאף כאשר אין טועמים נמי אפשר לצאח יד"ח הברכה, והוא דלא כד' מרן הרב זלל"ה וצ"ע.

ל. מפי ידידי הרה"ג רבי יוסף בהגר"ש תפלינסקי שליט"א

לא. והיינו טעמא משום דלא מצינו ברכה כזו כלל וכלל, והוי תחילת ברכתו - לבטלה, ולא מהני לתקוני.

לב. וע"ע להלן (פ"ט ס"ז) בד' הגר"נ הכהן קופשיץ שליט"א משנ"ת בזה

קלב בית שמועות הלכה - פרק ה' מלא

ער"פ שחל בשבת - בדין אחר הסעודה

(ו) בנידון ערב פסח שחל בשבת ומנהג כמה מקומות שאוכלים חמץ בא' מפינות הבית ושומטים הידים ואח"כ מסכים לאכול תבשילי הסעודה, ונסתפקו בבי מדרשא האם כיון שסילקו ידיהם מן הפת חשוב כאחר הסעודה, וטעונים המאכלים שבאים אז ברכה לפניהם ולאחריהם כמבואר בשו"ע (סי' קע"ז ס"ג). ברם כשהעלו הדברים על שולחן רבינו הגרמ"א שליט"א דחאו בשני ידים, דאין לזה ענין כלל עם אחר הסעודה, ושפיר אפשר לגמור לאכול את התבשילים אע"פ שמסלקין ידיהם מן הפת"ל.

בית שאין בו דע"ד הראוי לתשמישו - אי חייב במזווה

(ז) כשנשאל רבינו הגר"מ אטיק שליט"א לענין בית האוצר שאין בו דע"ד, האם יש ליתן בו מזווה משום ד' חמודי דניאל. והשיב דראשית מסתבר דליכא בזה סברת החמודי דניאל, אך מלבד זאת גם אם יש בו דע"ד, חומרא גדולה דברי החמו"ד ולא בעינן למיחש לילד. (מפי ידידי הרה"ג משה אורי זאגרא"ח אייזנשטיין שליט"א)

עופות בזמנינו - אי חשיבי דבר שבמנין

(ח) בנידון האם עופות חשיבי דבר שבמנין, והיינו דישלח"ם ביסוד וגדר דין דבר שבמנין שאינו בטל לעולם, האם בתר מכירה אולינן, או לפי חשיבותם בעצם. ונפק"מ באלו הדברים [כגון עופות וכדו'] שבעצם לפי דעת בנ"א הלוקחים אותם לפי מנינם [דכן הוא הדרך

לג. וטעם הדבר נתבאר בס"ד בפנים (סימן ז"א) באורך דכל כי האי לא חשיב אחר הסעודה [ולא מיבעי' בדין ס"ג בער"ח שחל בשבת, שכבר נתבאר בפתיחת דברינו (ס) דאין כאן סילוק כלל - מאחר דפחות פחות מכזית מצי למיכל עדיין, אלא אף לענין ער"פ שחל בשבת ומחליף מקומו ליכא למיחש למידין] והוא מבואר בס"ד.

לד. דלעיקר ההלכה לא נקטינן כהחמו"ד, וכדהשיג עליו בדעת קדושים (סי' רפ"ו סק"ט) ובמקדש מעט (סס סקל"ט) יעו"ש. וכן מוכח מד' הגרעק"א בגליון השו"ע (סי' רפ"ו ס"ג) דדן לענין הקעמרעכי הפתוח לחדר גדול, דיתחייב במזווה משום חדר הגדול ויתנו לימין הנכנס לחדר הגדול, וכבר איתא כן בשלטי הגבורים כד' הגרעק"א, ומיהו משום הבית קטן לא חייבוהו [וכ"כ להוכיח כן מד' הגרעק"א בשו"ת חשב האפוד (ח"א סי' ז"א) ובשו"ת להורות נתן (ח"ג סי' ע"ז סוסק"א) יעו"ש]. וכ"כ הגר"ח קניבסקי שליט"א בספרו מזוזות ביתך על מסכת סופרים (סי' רפ"ו סק"י) דהאחרונים חולקים ע"ד החמו"ד, ובשעה"צ שם (אות ק"ט) דשמע מגיסו הגר"ש ברזם זל"ה בשם מרן החזו"א זל"ה דאין לחוש לד' החמו"ד. וכן אמר לי הגר"י סירוטה שליט"א

בית שמועות הלכה - פרק ה' מלא קלג

בכ"מ שלוקחים עוף א' או שנים, ואפי' הלוקחים הרבה עופות ג"כ קונים מאה עופות וכדו' ואין א' שיבוא לקנות מאה ק"ג עופות], אבל מחירם נמכר במשקל, ואיכא לעיוני טובא האם כל כי האי חשיב כדבר שבמנין או לא.

אוצר החכמה

והעלתי הדברים על שולחן רבינו הגדול הגאון רבי מנדל אטיק שליט"א, ואמר דמסתברא דאינו חשוב כדבר שבמנין, מאחר דנמכר לפי משקל, כל כי האי אינו חשוב דבר שבמנין וצ"ע לה.

אוצר החכמה

דברים שנארוזו במשקל מסויים - אי חשיבי דבר שבמנין

(ט) עוד איכא לברורי בדברים שבעצמותם אין בהם חשיבות, מיהו ע"י שנארוזו יחד במשקל מסויים, נמכרים הם עתה א' לפי מנין, [וכמו שמצוי כן הדבר כיום בהרבה דברים המסודרים במשקל מכוון ומסויים (כגון אריזות סוכה, או ממתקים, וכן קופסאות שימורים, צקוקי יין ועוד) דנמכרים עתה לפי מנינם] האם חשיב כדבר שבמנין דלא בטילי, או דעדיין חשובים דנמכרים לפי משקל, ויבואר לפנינו בס"ד נידונים אלו אחת אל אחת.

והעלתי דבר השאלה קמ' דרבינו הגדול רבי מענדל אטיק שליט"א ושקל בדבר הרבה, ואמר דיתכן דהו כדבר שבמנין, מיהו לא הכריע במילתא. מיהו ממו"ר הגר"נ הכהן קופשיץ שליט"א שמעתי דודאי כל אלו אינן חשובים כדבר שבמנין, לפי דאין חשיבות בעצם הדבר, ואינו אלא אופן קל למכירה במשקל וכמש"כ בס"ד לו.

דשמע ממו"ח הגרמ"י לנדא זלל"ה דמרן החזו"א זלל"ה לא נקט חידושא דהחמו"ד לדינא. וביסוד הדברים הארכנו במק"א בס"ד.

לה. אמנם במק"א (קובץ פאלי ירושלים) הארכנו בזה, ונתבאר לן בס"ד דאם כי ראיות מוכיחות גמורות אין לדבר, מ"מ נטיית הדברים לומר דכל כי האי חשיב דבר שבמנין יעו"ש באורך. וכן שמעתי ממו"ר הגר"נ הכהן קופשיץ שליט"א דעופות חשיבי דבר שבמנין, וצ"ע למעשה.

לו. שוב שמעתי מהגר"י לינדר שליט"א (נכדו ומו"ץ בעיה"ק ירושת"ו) דאף בלא כל משנ"ת י"ל דלא חשיב דבר שבמנין, והוא משום דעיקר דבר שבמנין תליא במה דנצרך וחשוב אצל הלוקח, ובכל אלו הדברים אין הלוקח צריך אלא עיקר הדבר, והאריזה וכו' אינו מעלה ואינו מוריד מידי כלפיו, ואין טעם בזה ליחשב כדבר חשוב. מיהו אמר דמה שהי' מקום לדון דכן נחשב כדבר שבמנין, לענין דברי המתקפה הארוזים באריזות קטנות (ונמכרים במאזנים של עשר יח"י) דבהן יש לדון דחשוב דבר שבמנין, דאלו באמת אין הקפידא במדה שיש בהן, אלא בכלל האריזה כולה. מיהו למשנ"ת נראה דאף אלו אינן חשובין כדבר שבמנין, דסו"ס אין כאן דבר חשוב בעצם, דמאחר דאין המאכל עצמו חשוב, ל"ש להחשיבו כדבר שבמנין וצ"ע.